

Vammaisneuvosto

### **Aloite aluehallitukselle vammaisneuvoston puhe- ja läsnäolo-oikeuksista tulevaisuuslautakuntaan sekä turvallisuus- ja valmiuslautakuntaan**

Vaikuttamistoimielimet on asetettu heidän edustamansa ryhmän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi (Laki hyvinvointialueesta 611/2021). Vammaisneuvoston edustama ryhmä ei ole homogeeninen, sillä vammaisen henkilö voi olla minkä tahansa ikäinen, statukseltaan oppilas tai opettaja, lapsi tai vanhempi, sijaita naapurissa tai asiakasvastaanotolla tietokoneen takana. Vammaisen voi olla kuka tahansa meistä - hetkellisesti tai pitkään.

Vammaisneuvoston edustaman ryhmän erityistarpeita ei tunnisteta ja tunneta yleisesti. Hyvinvointialueista asetetun lain mukaan vammaisneuvostolle tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan. Tehtävässä onnistuminen edellyttää, että vammaisten näkökulma tulee esille kaikissa näissä vaiheissa. Tämän vuoksi pidämme välttämättömänä, että vammaisten ääni kuuluu kaikkien lautakuntien työssä. YK:n vammaissopimus edellyttää myös vammaisten mukaanottamista kaikissa päätöksenteon vaiheissa, niin ikään valmistelussa.

Vammaisneuvoston nykyinen puhe- ja läsnäolo-oikeus hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen lautakunnassa on tarpeellinen ja oikea, mutta lautakunta ei käsittele vammaisten palvelujen myöntämistä ja järjestämistä ohjaavia asiakirjoja, kuten soveltamisohjeita, myöntämiskriteerejä ja palvelukuvauksia.

Hyvinvointialueesta annetun lain mukaan vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa asioissa, joilla on tai vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä tässä tapauksessa vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta (Laki hyvinvointialueesta 611/2021, § 32). Vammaisneuvoston edustus kaikissa hyvinvointialueen lautakunnissa on keino varmistaa lakisääteinen vammaisten mukaan ottaminen päätöksentekoon, erityisesti heitä itseään koskevissa asioissa ja tarpeeksi aikaisessa vaiheessa. Jälkikäteen osallistuminen korjaavilla toimilla tai juuri ennen lopullista päätöstä ajoittuva osallistaminen eivät ole kustannustehokkaita eivätkä lain tarkoittamia tapoja toteuttaa vaikuttamistoimielinten tosiasiallista osallisuutta.

Vammaiset itse eivät juurikaan näy suomalaisessa politiikassa ja esimerkiksi vammaisen henkilön pääsy edustustehtäviin on vaikeaa. Vaikuttamiskeinona äänestämisen on mahdollista vain osalle vammaisista, esimerkiksi alle 18-vuotiaat ja vajaavaltaiseksi todetut eivät voi äänestää, osalla on muita esteitä äänestämiseen liittyen. Vaikka lautakunnassa olisi vammaisen henkilö jäsenenä, on edelleen huomioitavana hyvinvointialueesta annetun lain §

32 sekä YK:n vammaissopimus, joka velvoittaa huomioimaan ja ottamaan vammaiset henkilöt mukaan päätöksenteon jokaiseen vaiheeseen ja mm. hyvinvointialueesta annetun lain vaadetta osallistaa ja huomioida päätöksenteossa myös vammaiset.

Valmisteluvaiheessa mukana oleminen onnistuu parhaiten lautakunnissa, erityisesti niissä, joiden päätösvaltaan pääasiallisesti kuuluu vammaisia henkilöitä ja heidän palveluitaan koskevat asiat.

Hyvinvointialueet ovat nyt toimineet kolme vuotta. Vammaisneuvostojen edustuksen tarpeellisuus hyvinvointialueiden lautakunnissa on huomattu useilla hyvinvointialueilla. Viimeisimmän yhteenvedon neuvostojen asemasta on tehnyt Invalidiliitto (Liite: Invalidiliiton kooste hyvinvointialueiden vammaisneuvostoista).

Vammaisneuvosto esittää aluehallitukselle, että vammaisneuvoston edustajalle annetaan läsnäolo- ja puheoikeus tulevaisuuslautakunnan sekä turvallisuus- ja valmiuslautakunnan kokouksiin. Vammaisneuvosto esittää samalla vastaavia muutoksia Pohteen hallintosääntöön ja vammaisneuvoston toimintasääntöön.

Pohteen vammaisneuvoston kokous 11.2.2026

puolesta

Maija Koistinen

puheenjohtaja